МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

№ 3/2 2025

гуманитарные науки
естественные науки
технические науки

ISSN 2181-7138

МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2025

3/2-сан

Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинети жанындағы Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының 25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз ҳәм хабар агентлиги тәрепинен 2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды. №01-044-санлы гуўалық берилген.

Нөкис

3/2-сан *2025*

май - июнь

Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги ҳәм мектеп билимлендириўи министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты Қарақалпақстан филиалы

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ
Сапардурды АБАЕВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
Хайрулла АЛЯМИНОВ
Мавлюда АЧИЛОВА
Азизжан АБДАЗИМОВ
Шухрат АБДУЛЛАЕВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Злийха ОРАЗЫМБЕТОВА
Мансурбек ОНГАРОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Гулзабира БАБАШЕВА
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Гулбахар БЕКИМБЕТОВА
Комил ГУЛЯМОВ
Маманазар ДЖУМАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Дилдора ДАВРОНОВА
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ (Шимкент, Қазақстан)
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Шохида ИСТАМОВА
ВОХИД КАРАЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА (Тараз,Қазақстан)
Сарсенбай КАЗАХБАЕВ
Мохира КУВВАТОВА
Джавдод ПЎЛАТОВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ (Шимкент, Қазақстан)
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Пердебай НАЖИМОВ
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Захия НАРИМБЕТОВА
Хушбоқ НОРБЎТАЕВ
Ойниса МУСУРМОНОВА
Уролбой МИРСАНОВ
Сафо МАТЧОН
Шукурилло МАРДОНОВ
Абдулхамид МИРЗАЕВ
АбдимуратЕСЕМУРАТОВ
Даулетназар СЕЙИТКАСЫМОВ
Қалыбай ПРИМБЕТОВ
Раъно ОРИПОВА
Бахтиёр РАХИМОВ
Норим РАХМАНОВ
Муқаддас РАХМАНОВА
Светлана СМИРНОВА (Москва, Россия)
Тажибай САПАРБАЕВ
Мухаббат САЛАЕВА
Гўзал СОДИҚОВА
Улбосын СЕЙТЖАНОВА
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Куанишбек ТУРЕКЕЕВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Тажикал КУДАЙБЕРГЕНОВА
Ойбахор ШАМИЕВА
Ризамат ШОДИЕВ
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Гулрухсор ЭРГАШЕВА
Гавхар ЭШЧАНОВА
Қонысбай ЮСУПОВ
Гулара ЮСУПОВА

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲӘМ ӘДЕБИЯТ

Shamshetdinova G.A. Feyil sóz shaqapların úyreniwde oyın hám mashqalalı - izleniw usıllarınan paydalanıw ... 8
Sapaeva F.D. She’riy tarjimada qofiya talablarini saqlash muammosi ... 12
Абдуллаев Қ.Ф., Боймуродова Г.Т. Зардуштийлик таълимоти маданий анъаналарининг мумтоз форс адабиётида ифодаланиши ... 20
Xoshimova D. R. O‘quv materiallarida ingliz tilidagi ifodali konnotativ leksikaning ekspressivlik amaliy ahamiyati ... 25
Xaldarchayeva G.S. Talabalarni kreativ fikrlashga o’rgatish tashkil qilish, o’tkazish (nofilologik ta’lim yonalishidagi otmlarda interaktiv metod va uning hususiyatlari) ... 30
Abduqahhorova X.A. Izohli lug‘atlarda illyustrativ misollarning berilishi ... 37
Юсупова Ф.М. Маданиятлараро мулоқот компетенциясини ривожлантиришнинг усул ва йўллари ... 41
Atadjanova M.A. Yumor diskursning pragmatik xususiyatlari ... 52
Базарова Н.Ш. Неологизмы современного русского языка начала 2020-х годов: тенденции развития лексики ... 57
Наркузиева Г.З. Обучение аудированию на уроках русского языка ... 66
Karimova A.A. Strategies for ensuring cultural adaptation in foreign language teaching through innovative approaches ... 71
Axrorova M.N. Interactive reading tasks and peer feedback techniques ... 82
Karimova A.A. Gamification in english language teaching: enhancing motivation and engagement in higher education ... 91
Otakhonova K.A. Improving students' work with media texts based on the linguacultural approach ... 102
Rakhmatullaeva N.N. The role of interactive speaking tasks in improving communicative competence in English ... 109
Axrorova M.N. Innovative techniques for teaching descriptive writing to efl learners using visual prompts and mind maps ... 115
Rakhmatullaeva N.N. The role of pronunciation practice in developing effective english communication ... 124
Elmurodov U.Ya. Meaning and polysemy: semantic systems in english ... 129
Nurmuxammadova D.J. Creating equitable learning environments through clil technology: bridging linguistic and cognitive gaps in education ... 133
Matenova F. M. The peculiarities of the works of Ivan Turgenev: the comparison with chinese culture ... 139

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Xojametov A.A. Pedagog alimlardiń tárbiyashí shaxsí tuwrísíndaǵí pikirleri ... 144
Sultaniyazova A.B. Mashqalali tálim beriydiń bazi bir máseleleri ... 147
Qudiyarova V.K. Lingvodidaktik nutqiy kompetensiyalarni qo‘llash usullari va darajalari haqida ... 151
Qudiyarova V.K. Ona tili darslarida o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini integratsion lingvodidaktik rivojlantirishning tadqiq qilinish masalalari ... 156
Bobonazarova S.O. Talabalarni ijodiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda akmeologik yondashuvdan foydalanishning ahamiyati ... 161
Olimov S.A. Oliy ta’lim muassasalari talabalarini o‘qitishda raqamli texnologiyalarning o‘rni ... 166
Abdalova S.R. Talabalarning mustaqil fikrlash qobiliyatlari shakllantirish ... 173
Ergashev B.B. O‘quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda loyihalash kompetentligini rivojlantirish metodikasi ... 180
Tojiyeva Sh.M. Ijodiy faoliyatni shakllantirishning uslubiy yondashuvlari va amaliyotlari haqida ... 188

Usarov J.E.,Yusufbekova X.A. Pedagogik ta’lim innovatsion klasteri ta’lim tizimidagi muammolar yechimining pedagogik imkoniyati sifatida ... 196
Sharaxmatova A.K. Kredit-modul ta’lim tizimiga o‘tishning ilg‘or xorijiy davlatlar tajribasini o‘rganish ... 203
Rahmonova G.N. Pedagogik ta’lim jarayoniga deontologik yondashuvning tutgan o‘rni – pedagogik muammo sifatida ... 209
Saidova D.B., Ergasheva H.D. Biologiya fanini o’qitishda o’quvchilarda tadqiqotchilik ko’nikmalarini shakllantirish ... 215
Yarova S.B., Ahmadjonov J.O‘. Zamonaviy ta’lim tarbiya va uning mohiyati ... 220
Ataxanova S.O. Talabalarda sog‘lom tafakkur namoyon bo‘lishining o‘ziga xos jihatlari ... 227
Kamolova N.T. Pedagogik ta’limda talabalarning intellektual kompetentligini rivojlantirish ... 234
Jumamuratov A.P., Utebaev T.T. Multiagent tizimini yaratish asosida talabalarning o‘qitish jarayonini optimallashtirishning nazariy asoslari ... 242
No‘monjonova D.S. Ta’lim klasteri muhitida «Talaba talabaga ustoz” modeli ... 246
Jumanov A.A., Ahmadjonov J.O‘. Masofaviy ta’limning pedagogik imkoniyatlari va muammolari ... 251
Yusufbekova X.A. Mustaqil ta’lim, uning tashkil etilishi, maqsadi va vazifalari ... 258
Shodiyeva G.X. Turkiston jadid maktablarining tashkiliy mazmuni, g‘oyaviy manbaasi, o‘quv rejalarining pedagogik mohiyati ... 263
Djilkibayeva N.I., Normo‘minov B.U. Oliy ta’lim muassasalarida talabalarni zamonaviy yondashuvlar asosida o‘qitish uzluksizligi ... 270
Raxmonova S.M. Talabalarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashning didaktik imkoniyatlari ... 275
Shodiyeva S.U. Talabalarni texnik-konstruktorlik kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari ... 284
Abdullayeva M.R. Talabalarni ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarini pedagogika fani konsepsiyasi asosida takomillashtirish - dolzarb pedagogik muammo ... 291
Qudratov J.J. Kimyo fanini o’qitishda yangicha pedagogik yondashuvlar ... 297
Mahramova Z.Yu. Uchinchi renessansning poydevorini yaratishda huquqiy ta’lim-tarbiyaning o‘rni ... 303
Axralov Sh.S., Axrorova S.S. Raqamli ta‘lim texnologiyalari asosida jadid pedagogik merosini o‘quvchilarga singdirish orqali o‘zlikni anglashni shakllantirish usullari ... 306
Рахмонова Г.Ш. Технологии духовно-нравственного воспитания ... 313
Zaripova D.A., Primova D.G’. Online learning and motivation: a self-determination theory approach ... 319
Khurramova F.M. Theoretical basis of the development of pragmatic competence in students of vocational education ... 326
Fayzieva N.N. The use of artificial intelligence for monitoring students' knowledge in higher education systems ... 331
Mahmudova Z.Sh. The oretical foundations of gamification and its impact on education ... 336

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲӘМ РУЎХЫЙЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Абаев С. Диний экстремизм, терроризм ҳәм радикализмге қарсы гүрес стратегиясы ... 341
Norov N.J. Yoshlarni turli mafkuraviy tahdidlardan, zararli oqim va g‘oyalardan himoya qilishda husayn voiz koshifiy asarlarining o‘rni ... 348

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Djumagulov Z.U., Nazarbekov K.K. Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishdagi muammolari 355
Sohibov D.B. Bo‘lajak informatika va axborot texnologiyalari fani o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning innovatsion yondashuvlari 361
Bekchanov Sh.E., Axralov H.Z., Xudoyberdiyev A.A. Muhandislik yo‘nalishlari uchun matematika o‘qitishning zamonaviy yondashuvlari 368
Jumayev S.I., Gulimov A.B. Qayta tiklanuvchi energiya – yashil kelajak sari yo‘l 377
Qudratov J.J. Qoraqalpog‘iston fosforitlaridan va shrot chiqindilaridan guminli oddiy superfosfat ishlab chiqarishning samaradorligi 383
Tangriyev T.Ch. Nymphalidae oilasi kapalaklarining morfologik xususiyatlari va biologik ahamiyati 390
Аламинов М.Х. Об использовании практико - ориентированного подхода в преподавании предмета «Сетевые технологии» 395
Berdibaev M.S. The impact of interactive technologies in shaping prospective mathematics teacher’s professional development 400
Jumamuratov A.P. The role of digital technologies in informatics and its teaching 405

БАСЛАЎЫШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Xudaybergenova A.U. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini mehnatsevarlikka tarbiyalashning pedagogik texnologiyasini takomillashtirish 412
Asqarova D.Q. Maktabgacha ta’lim tashklotlarida teatrlashgan faoliyatlarni tashkil etish texnologiyalari 418
Suyunova M.A. Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirish 424
Bobomurotov S.M. Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida variativ tushunchalarni shakllantirish jarayoni 430
Panjiyev J. M. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik tushunchalarni fanlararo integratsiyasi mazmunida takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari 434
Teshayeva S.J. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tinglab tushunish ko‘nikmalarini rivojlantirishda media ta’limning ahamiyati 439
Eshchanova G., Abdullayeva M. Boshlang‘ich ta’limning “ona tili va o ‘qish savodxonligi” darslarida o‘quvchilarning matnni o‘qish va tushunish ko‘nikmalarini shaklantirishga zamonaviy yondashuv 443
Qayumova Sh.T. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini o‘quvchilarda o‘qish savodxonligini rivojlantirishga o‘rgatish metodikasini takomillashtirishda uslubiy yondashuvlar 447
Tursunova S.T. Boshlang`ich ta’limda raqamli texnologiyalar va sun`iy intellektning o`quvchilarning rivojlanishiga ta’siri: imkoniyatlari va xavfi 454
Shoyusupova Sh.Sh. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini kreativ qobiliyatlarini shakllantirishning o‘ziga xos xususiyatlari 459
Quranboyeva M.Sh. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining mustaqil ishlash kompetensiyasini rivojlantirish 464
Berdiyeva G.Sh., Nafasova J.T. Maktabgacha ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchilarini mustaqil fikrlashga o‘rgatishda nutq o‘stirish mashg‘ulotlarining zarurati 467
Shanazarov O. Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda sog‘lomlashtirish madaniyatini shakllantirish ko’nikmalari 472
Akbarova D. R. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarning sog‘lom turmush tarzini nazariy bilimlarini rivojlantirish 477
Elibaeva L.S. Boshlang‘ich sinflarda bo‘sh o‘zlashtiradigan o‘quvchilar faolligini oshirish yo’llari 480

Raxmatova N.A. Maktabgacha ta'limda boshlang'ich jismoniy sifatlarga o'rgatish metodikasi 486
Umirova M. A. Boshlang'ich sinf o'quvchilrida kitobxonlik madaniyatini shaklantirishning ijtimoiy pedagogik ahamiyati 493
Эшчанова Г., Козиева Р. Р. Компетентностный подход в процессе преподавания сказок в начальных классах 497
Маджитова С.С. Педагогические механизмы развития творческого мышления у будущих педагогов дошкольного образования 503
Boymurodova G.T. Structures and organization of foreign language lessons in general schools of Uzbekistan 508

ТАСВИРИЙ САЪНАТ

Oripov N. Ch. Chizma tasvirda ob'yektlarni qurish va shakllarni yaratish usullari 517
Очилов Ф.Э., Сатторов Б.Н., Лосякин А.М. Проблемы и перспективы обучения черчению в профессиональном образовании с помощью искусственного интеллекта 523
Усманов С., Ибрахимов Ф. К формированию профессионально-практической компетентности среди учащихся вузов архитектурных направлений в рамках занятий по дисциплине «строительные материалы» 530

СОЦИАЛЛЫҚ ПЕДАГОГИКА

Хамраев А.Б. Ижодий муҳитда жипсликни таъминлашда пленэрнинг аҳамияти 534
Boymurodova G.T., Muxsinova K.S. Differensial yondashuv asosida talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari 538
Musurmanova Sh.I. Yetim va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan talaba yoshlar bilan ishlashda jamoatchilik nazoratini o'rnatish 544
Yo'ldashova M.B. Emotsional intellekt va uning jamiyatdagi ahamiyati 553
Yo'ldashova M.B. Stress va uni boshqarish usullari 560
Mamajonov M. Geografiya yo'nalishi talabalari milliy va madaniy ijtimoiylashuvining mavjud holati йй........ 567
Jumayev S.I., Gulimov A.B. O'zbekiston va markaziy osiyo davlatlarida suv resurslari boshqaruvi: dolzarb muammolar va ularning yechimlari 581
Ishmatova O.S. Xorijiy surdopedagogikada fonetik ritmikaning o'rni 591
Ismatova D.Sh. Kasbiy ta'lim tashkilotlari rahbarlarining boshqaruv kompetensiyasini takomillashtirishda xorij tajribasi 594
Iskandarova R.Sh. Shaxs agressivligi 600
Iskandarova R.Sh. Inson shaxsi va individuallik xususiyatlari 604
Xodjayev B.X. Sotsial ta'lim sifati: xorijiy tajriba va asosiy omillar 610

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Ametov S., Zaripov B. Júziwdiń insan organizmine fiziologiyaliq, psixologiyaliq hám salamatlastiriwshi tásiri 615
Aytjanov S. Basketboldıń dene tárbiyası sistemasındağı ornı hám rawajlanıw basqıshları 619
Naubetullaev T.T. Jas voleybolshílardí tańlaw hám texnikalíq-taktikalíq sheberligin qáliplestiriw texnologiyasí 623
Naubetullaev T.T. Malakali voleybolchilarning tezkorlik qobiliyatini takomillashtirish 632
Raxmatullaev T.A. Zamonaviy yondashuvlar asosida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish yo`llari 640
G'anixo'jayev A.Sh. Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining inson xususiyatlarini shakllantirish yo`llari 643
Jo'raboyev A.B. Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishda tibbiy pedagogik nazoratning o'rni va ahamiyati 648

Abduraximov D.D. Talabalarining asosiy gimnastika vositalari orqali kasbiy faoliyatini oshirish ... 651
Tuxtaxo'jayev X.B. Jismoniy tarbiyaga doir sog'lomlashtirish dasturlarini individuallashtirish pedagogik texnologiyalarining metodik vositalarini ishlab chiqish holati ... 662
Tuxtaxo'jayev X.B. Jismoniy madaniyat va sport sohasida bo'lajak mutaxassislarning professional pedagogik kompetentliligini oshirish yo'llari ... 671
Ilyosboyev S.B. Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llash xususiyatlari ... 680
Beknazarova L.Sh. Gimnastikada koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantish vositalari ... 683
Ilyosboyev S.B. Jismoniy tarbiya sohasida talabalarning ilmiy tadqiqot ishlarini tashkil etish mezonlari ... 690
Xasanov A.B. Jismoniy tarbiya va sport yo'naliishda malakali mutaxassislar tayyorlash ... 694
Xasanov A.B. Murabbiylar kasbiy malakasini oshirish muammolari ... 699
Суюнов М.У. Олий таълим муассасаларида бўлажак мутахассисларни тайёрлашда талабаларнинг жисмоний тайёргарлигини такомиллаштиришнинг педагогик шароитлари ... 704
Kadirimbetov R.N. Qilichbozlik sportida ijtimoiy-iqtisodiy holatning sportchilarning muvaffaqiyatiga ta'siri ... 716
Kadirimbetov R.N. Qoraqalpog'iston Respublikasida shug'ullanuvchi yosh qilichbozlar uchun mashg'ulot jarayonini bosqichma-bosqich rejalashtirish ... 723
Tleuov B.A. Gandbol: zamonaviy sportning jamoaviy ruhi ... 731
Tleuov B.A. Gandbol sporti: rivojlanish tarixi, zamonaviy ahamiyati va o'zbekistondagi istiqbollari ... 737
Baltabeva G.M., Uralbaeva J.J. O'zbekistonda basketbol sportini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari ... 740
Kazakov Sh. N. Талабалар жисмоний тарбиясининг замонавий ҳолати таҳлили ... 743
Hamrayeva Z. B. Yengil atletikaning uloqtirish turlari texnikasini o'rgatish metodikasi ... 749
Raximov A. A. Jismoniy sifatlarini rivojlantirish ... 756
Ниязов А.Т., Ражабова М.М. Подвижный на уроках физической культуры преимущества применения игр ... 760
Хамраева З. Б. Экспериментальное обоснование разработанной здоровьеразвивающей технологии по физическому совершенствованию студенток средствами спортивной игры бадминтон ... 765
Джаббаров А.И. Развитие и улучшение взрывной силы у толкателей сердечников ... 770
Niyazov A.T. Aspects of using modern pedagogical technologies in physical education and sports lessons ... 779
Allambergenova L. Methodological aspects of forming special endurance in rowing training ... 784
Allambergenova L. Influence and features of rowing training on youth ... 788
Abatova G. N., Naubetullaev T.T. An innovative approach to the development of physical qualities in volleyball ... 794

ZAMONAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA JISMONIY TARBIYA MASHG‘ULOTLARINI TASHKIL ETISH YO`LLARI

Raxmatullaev T.A.
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
“Bolalar sporti” kafedirasi o‘qtivchisi

Tayanch so‘zlar: jismoniy tarbiya, muammo, metod, mashg‘ulot, sifat, yondashuv, jahon, ta’lim, takomillashtirish, intelektual.
Ключевые слова: физическое воспитание, проблема, метод, обучение, качество, подход, мир, образование, совершенствование, интеллектуальный.
Key words: physical education, problem, method, training, quality, approach, world, education, improvement, intellectual.

РЕЗЮМЕ:
Ushbu maqola zamonaviy yondashuvlar asosida jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini tashkiliy-metodik asoslarini takomillashtirish muammosiga bag‘ishlangan bo‘lib, unda jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini samaradorligini oshirishda qo‘llaniladigan zamonaviy pedagogik metodlarni ishlab chiqtsh zarurati borasida fikrlar keltirilgan.
РЕЗЮМЕ:
Данная статья посвящена проблеме совершенствования организационно-методических основ занятий физической культурой на основе современных подходов и содержит мнения о необходимости разработки современных педагогических методов, используемых для повышения эффективности занятий физической культурой.
SUMMARY:
This article is devoted to the problem of improving the organizational-methodical foundations of physical education classes based on modern approaches, and it contains opinions on the need to develop modern pedagogical methods used to increase the effectiveness of physical education classes.

Jahon ta’limining rivojlanish tendensiyalari negizida, ta’lim jarayoni subyektlari faoliyatini innovatsion tashkil etishni muvofiqlashtirish, har tomonlama barkamol shaxsni voyaga yetkazish, kompetensiyaviy yondashuvlar zamirida pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish vazifalari yetakchilik qilmoqda. Bugungi kunda AQSH, Angliya, Rossiya, Xitoy, Janubiy Koreya kabi davlatlarida ta’lim mazmaunini zamonaviy yondashuvlar qilish orqali yuksak salohiyatli, shaxslarni tarbiyalashga oid tadqiqotlar amalga oshirilmoqda.

Dunyo miqyosida ta'lim muassasalari tahsil oluvchilarining bilim, ko'nikma, malaka egallashlarini takomillashtirish, intellektual va jismoniy kamolotini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish, uni insonparvarlashtirish, o'quv predmetlariga sog'lomlashtiruvchi texnologiyalarni joriy etish, ta'limning uzviyligi va uzluksizligi, rivojlantiruvchi va ijtimoiylashtiruvchi jihatlarini ta'minlash, shu jumladan, jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarining kreativligi, ijodkorligini oshirish vazifalari yo'naltitilmoqda.

Mustaqilligimizning dastlabki kunlaridanoq uzluksiz ta'lim tizimidagi islohotlar ta'lim jarayonlarini innovatsion tashkil etish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga, ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishlar va zamonaviy talablarga mos keladigan, demokratik tamoyillarga asoslangan modernizatsiyalashgan ta'lim boshqaruvini tashkil etishga imkoniyat yaratildi. Ayni paytda jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarga jismoniy tarbiya mazmunini zamonaviy yondashuvlar asosida ularni tarbiyalashning tashkiliy va texnologik asoslarini loyihalash, rivojlanish tendensiyalarini ishlab chiqish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Shu bilan bir qatorda jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlashning pedagogik texnologiyalarini takomillashtirish bo'yicha maqsadli tadqiqotlarni amalga oshirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Bu borada O'zbekiston va boshqa xorijiy mamlakatlarda bir qator olimlar pedagogika sohasining turli komponentlarida ta'lim mazmunini zamonaviy yondashuvlar asosida takomillashtirish borasida salmoqli ishlar olib borganlar. Jumaladan, o'zbekistonlik olimlar sohaning turli komponentlari bo'yicha R.Z.Asomova, O.A.Abdullina, X.A.Abduraxmanova, D.N.Arziqulova, R.Z.Gaynutddinov, Z.A.Dexkambayeva, B.R.Djurayeva, Sh.Q.Mardonov, S.Matchanov, M.H.Mahmudov, N.A.Muslimov, R.G.Muhammetov, B.X.Raximov, R.SH.Rustamova, N.Sayidahmedov, E.A.Seytxalilov, J.S.Toshmatova, O.Xaydarova, A.R.Xodjabayev, O.A.Qo'ysinov, F.R.Yuzlikayev, Sh.E.Qurbanov va boshqalarning ilmiy izlanishlarida o'z aksini topgan. Shuningdek, jismoniy tarbiya sohasini rivojlantirishda A.Abdullayev, Sh.Xonkeldiyev, L.R.Ayrapetyans, A.Q.Atoyev, Y.CH.Daniyeva, M.T.Isaqov, F.Kerimov, S.Kupalov, I.A.Kushbaxtiyev, R.Salomov, F.Xo'jayev, K.Yarashov kabi olimlar tadqiqot ishlarini olib borishgan [1].

MDH mamlakatlarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining mexanizmlarini rivojlantirish borasidagi V.A.Anisimova, E.SH.Arsenova, A.G.Barabanov, N.V.Barisheva, O.G.Jigaryova, X.Ibragimov, V.I.Ilinich, F.S.Ismagilova, L.V.Kapilevich, N.V.Kuzmina, L.P.Matveyev, G.M.Solovyev, N.X.Xakunov, V.M.Shepel va boshqalarning ishlarida o'z ifodasini topgan [2].

Xorijiy mamlakatlarda jismoniy tarbiya va sport sohasini takomillashtirishning zamonaviy tendensiyalari yuzasidan Blake P.B., Brandon L., Cohen, J.E., Darren C., Graf, W., J.H. Uber, Kay R., Kenneth D., Kiel S., Schone R., Zan Gao kabi olimlar jismoniy tarbiya jarayonida talabalarning ijtimoiylashuvi masalalarining psixologik jihatlari o‘rganilgan.

Tahlillarga ko‘ra, jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida o‘quvchilarni ta’lim jarayonini zamonaviy tedensiyalar asosida tashkil etish borasida tadqiqotlar olib borilmaganligini ta’kidlash mumkin. Бундан келиб чиқиб қуйидаги вазифаларни амалга ошириш бугунги куннинг долзарб вазифалари сирасига киради:

jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini tashkiliy-metodik asoslari tahlil qilinib, uning yetakchi yo‘nalishlari aniqlash;

zamonaviy yondashuvlar asosida jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini tashkil etishga qo‘yiladigan pedagogik talablarni belgilash;

zamonaviy yondashuvlar asosida jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini tashkil etish jarayonning strategiyasi va parametrlarini takomillashtirish;

zamonaviy yondashuvlar asosida jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini tashkil etishning didaktik imkoniyatlarini ishlab chiqish.

Keltirilgan vazifalar yechimini topishda muammoga oid falsafiy, sotsiologik, redagogik va rsixologik adabiuotlarni qiyosiy o‘rganish va tahlil qilish, o‘quv rejalari va dasturlari, darslik va o‘quv-metodik qo‘llanmalarni o‘rganish; kuzatish, suhbat, anketa, og`zaki so‘rov, test singari ijtimoiy-pedagogik metodlar va pedagogik tajriba-sinov, monitoring, natijalarni matematik-statistik qayta ishlash kabi usullardan foydalanilishi nazarda tutilishi lozim. Qo‘llanilgan yondashuv, usullar va nazariu ma’lumotlarning suvratiu manbalardan olingani, keltirilgan tahlillar va tajriba-sinov ishlari samaradorligining matematik-statistik metodlar vositasida asoslab berish va uning natijalarining ilmiu ahamiuati taklif yetilgan modellar, mexanizmlar va tarkibiu tuzilmalar ta’lim muassasalarida o‘qituvchilar innovatsion faoliyatini tashkil yetish va ta’lim samaradorligini oshirish, ta’lim jarauonlarini innovatsion yondashuv asosida tashkil yetishda ko‘rinishi izohlab beriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Maxmudov B.A.Jismoniy madaniyat mutaxassislarini tayyorlash mexanizmini takomillashtirish. Monografiya. Chirchiq-2023 y. 128 b.

2. Madaminov A. Jismoniy madaniyat sohasida talabalarni ilmiy tadqiqot ishlariga yo‘naltirish mexanizmini takomillashtirish. Dis.Aftoref. Chirchiq-2023 y. 53 b.